

Samfélagsfræði 9. -10. bekkur

Áhersla er lögð á fjölbreytt verkefni með áherslu á sjálfstæð vinnubrögð og fjölbreytni í kennsluaðferðum án þess að binda sig í klafa tiltekinna lærdómskenninga. Nemendur eru hvattir til nýta hverja kennslustund vel og koma sem best undirbúnir

Hæfniviðmið	Leiðir (kennari)	Leiðir (nemendur)	Námsmat
<p>Við lok 10. bekkjar getur nemandi</p> <p>Reynsluheimur</p> <ul style="list-style-type: none"> sýnt fram á skilning á mikilvægi þess að bera virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, fyrir mannréttindum, félagslegu réttlæti, jöfnuði og helgi mannlegs lífs ígrundað víxlverkun samfélags, stjórn mála, náttúru, trúar og lífsviðhorfa í tímans rás, í samhengi nærsamfélags og hnattvæðingar sýnt fram á skilning á eðli sjálfbærrar þróunar og þýðingu hennar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf fjallað á upplýstan hátt um einkenni og stöðu Íslands í heiminum í ljósi legu og sögu landsins og breytilegrar menningar, trúar, lífsviðhorfa og stjórnarfars sýnt fram á skilning á heimabyggð sinni og útskýrt samhengi hennar við umhverfi, sögu, menningu, listir, félagsstarf og atvinnulíf aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi rökrætt mikilvæg hugtök sem notuð eru um menningar- og samfélagsmálefni fjallað um náttúruferla sem mynda og móta land og hafa áhrif á loftslag og gróður 	<ul style="list-style-type: none"> tínir til dæmi s.s. í kennslubók, myndböndum og úr fréttum samtímans sýnir fram á hvar og hvernig við sjáum samspil og víxlverkun náttúru og manns og hvaða áhrif maðurinn hefur á umhverfi sitt í víðu samhengi sýnir nemendum dæmi um sjálfbæra þróun og hvers vegna hún er. Umræður. Verkefni. bendir á ýmsan fróðleik úr heimabyggðinni og tengir við innlendar og erlendar fréttir tengir námsefni við reynsluheim nemenda. Hvar sjáum við umrædda náttúruferla? Grenndarfræðsla og e.t.v. stuttar vettvangsferðir. Myndbandagerð og 	<ul style="list-style-type: none"> æfa framsögn og taka ábendingum sem lúta að framförum kynna verkefni og setja sér fyrirfram markmið um að bæta framsögn sem og að vera góður hlustandi geta tekið þátt í skipulögðum samræðum og kynningum sýna tillitssemi og áhuga á því sem aðrir eru að segja nýta sér fjölbreytt efni við verkefnavinnu vinna fjölbreytt verkefni við þeirra hæfi og gjarnan sem þau velja sér sjálf að teknu tilliti til eigin áhuga geta tekið þátt í umræðum um það sem þeir hafa verið að lesa, myndað sér sjálfstæðar skoðanir og greint 	<ul style="list-style-type: none"> leiðsagnarmat frá kennara (verkefni og kynningar) frammistaða og ástundun í kennslustundum sjálfsmat jafningjamat heimildaritgerðir kannanir

<ul style="list-style-type: none"> • útskýrt megineinkenni gróðurfars, loftslags, vinda og hafstrauma jarðar og hvernig þessir þættir móta ólík lífsskilyrði • greint mynstur mannglegra athafna sem móta og breyta umhverfi og búsetuskilyrðum • gert sér grein fyrir nýtingu auðlinda og umhverfis og gildi verndunar hvors tveggja með hliðsjón af sjálfbærri þróun • greint og fjallað um upplýsingar á kortum og gröfum og annars konar myndum • sýnt fram á þekkingu og gagnrýna sýn á tímabil, atburði, persónur, menningartengsl og þróunarferla á ýmsum tímum, sem vísað er til í þjóðfélagsumræðu, gert sér grein fyrir hlutverki heimilda, sjónarhorna og gildismats í sögu og sameiginlegum minningum • séð hvernig sagan hefur mótast af umhverfisþáttum og samfélagsskipulagi, þjóðfélagshreyfingum og hugmyndastefnum, viljaveikum og tilviljunum • gefið skýringar á og rökrætt gerð og þróun íslensks þjóðfélags í ljósi innlendra og alþjóðlegra áhrifaþátta • greint afmarkaða efnisþætti stórrar eða smárrar sögu, nátlægrar eða fjarlægrar • útskýrt með dæmum hvernig sagan birtist í textum og munum, hefðum og minningum • útskýrt margbreytileika trúarbragða eða lífsviðhorfa og greint áhrif þeira á líf einstaklinga, hópa og samfélaga • fengist við og greint viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og tengjast spurningum um merkingu og tilgang lífsins 	<p>önnur verkefni sem nemendur vinna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sýnir hvernig mismunandi kort eru gerð, hlutverk þeirra og mikilvægi áreiðanleika þeirra og að notuð séu uppfærð kort. • sýnir dæmi um ólíkar heimildir og hverjar eru áreiðanlegri en aðrar • hvetur nemendur til að hlusta og horfa á mismunandi efni til umræðu og verkefnavinnu • sýnir nemendum aðferðir við að vinna verkefni s.s. ritgerðir þar sem heimildaöflun skipar stóran sess og að vel sé gætt að réttmæti og áreiðanleika allrar vinnu • Innleiðir aðferðir sem byggja á gagnrýnni hugsun og öguðum vinnubrögðum. Kennari fylgist vel með vinnu nemenda og leiðir þá inná réttar brautir 	<p>aðalatriði frá aukaatriðum</p> <ul style="list-style-type: none"> • læra að vísa rétt til heimilda og skrifa heimildaritgerð, geta valið á milli heimilda og notað ólíkar leitarvélar á netinu. 	
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none">• sýnt fram á læsi á frásagnir, hefðir, kenningar, hátíðir, siði og tákn kristni og annarra helstu trúarbragða heims• rætt og borði saman ólík trúar- og lífsviðhorf og gert sér grein fyrir hvað er sameiginlegt og hvað er sérstætt• greint áhrif Biblíunnar og helgiritanna annarra helstu trúarbragða á menningu og samfélög• útskýrt trúarlegar vísanir og tjáningu í listum og bókmenntum• gert sér grein fyrir hlutverki og margbreytileika fjölskyldna og gagnkvæmum áhrifum innan hennar á mismunandi tímum og menningarsvæðum• útskýrt mismunandi hugmyndir um gerð og framkvæmd lýðræðis• útskýrt hlutverk helstu stofnana samfélagsins og uppbyggingu stjórnkerfisins og formleg tengsl við umheiminn• útskýrt og rökrætt hugmyndir um velferðarsamfélagið og tengis þess við stjórnmal, atvinnulíf og hugmyndastefnur• greint hvernig stjórnmal og samfélagsgerð tengjast lífi einstaklinga• tekið ábyrgð á afstöðu í eigin fjármálum og neyslu, verið gagnrýninn neytandi og geti sett sér markmið á grundvelli þekkingar á fjármálaumhverfi einstaklinga og samfélags og þeim tilboðum sem eru í boði• bent á, fyrirbyggt og brugðist rétt við ýmsum hættum og slysagildrum í umhverfinu og náttúrunni			
---	--	--	--

<p>Hugarheimur</p> <ul style="list-style-type: none"> • hugleitt og tjáð hver hann er í augum sjálfs sín og annarra, útskýrt hvernig sjálfmynd hans mótast af umhverfi og búsetu, stjórnárum og félagslegum aðstæðum, sögu og menningu, trúar- og lífsviðhorfum • rökstutt gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats, sem mikilvægs þáttar í sjálfsvitund • beitt hugtökunum kyn, kynhneigð og kynhlutverk og útskýrt hvaða hlutverki þau þjóna í kyngervi einstaklinga og sjálfmynd • gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum og tekið ákvarðanir á grunni þeirrar sjálfsþekkingar • vegið og metið áhrif fyrirmynda og staðalímynda á mótun sjálfsmýndar og hefur áráði til að móta eigin ímynd, lífsstríl og lífsskoðun á sjálfstæðan og ábyrgan hátt • lýst margbreytileika tilfinninga og bent á víxlverkun tilfinninga, hugsunar, hegðunar og samskipta • sýnt styrk til að bera ábyrgð á eigin lífi, lífsháttum og heilbrigði • greint jákvæð og neikvæð áreiti og staðist þrýsting, sem stefnir heilsu og velferð fólks í voða • gert sér grein fyrir jafngildi sínu og annarra manna og útskýrt fyrir öðru fólki mikilvægi þess • sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn og viðhorf, á ýmsum stöðum og tímum • sett sér markmið og framtíðaráætlun til að stefna að í framtíðinni í samræði við eigin styrkleika og áhuga 	<ul style="list-style-type: none"> • Gengur úr skugga um að nemendum standi til boða fjölbreytt lesefni • Gætir þess að eiga við nemendur samræður um innihald texta • finnur ólíkan texta með myndrænum og tölulegum upplýsingum og innleiðir hvernig hægt er að túlka þá 	<ul style="list-style-type: none"> • lesa ólíkan texta og læra ólíkar aðferðir til að auka skilning á efni textans • læra og nota fjölbreyttar aðferðir við lestur eftir tilgangi lestrar hverju sinni • læra að túlka myndrænar og tölulegar upplýsingar • læra að sýna sjálfstæði við val á lesefni • sýna lestri áhuga og natni 	<ul style="list-style-type: none"> • leiðsagnarmat frá kennara (verkefni og kynningar) • frammistaða og ástundun í kennslustundum • sjálfsmat • jafningjamat • heimildaritgerðir kannanir
---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Félagsheimur • tekið sjálfstæðan þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu • útskýrt með dæmum margbreytileika mannlífsins og ólíkan bakgrunn fólks, borið virðingu fyrir frelsi fólks til mismunandi trúar, lífsgilda, skoðana og lífshátta • vegið og metið skoðanir og upplýsingar, brugðist við þeim á fordómalausan og réttsýnan hátt • fengist við samfélagsleg og siðferðileg málefni af mismunandi sjónarhólum • rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu sem og réttindi, skyldur og gildismat, sýnt ábyrgð í samskiptum, umgengni og lífsháttum, m.a. með vísan til réttinda samkvæmt alþjóðasáttmálum • komið þekkingu sinni og viðhorfum á framfæri með fjölbreyttum og markvissum hætti, einn sér og í samstarfi við aðra • rökrætt gildi jafnréttis og mannréttinda á öllum sviðum samfélagsins og þekki almenn ákvæði um mannréttindi • sýnt sjálfsaga, sjálfstraust og virðingu í margvíslegum samskiptum og samstarfi við ólíka einstaklinga • Ígrundað eigin getu til aðgerða og gert sér grein fyrir afleiðingum gerða sinna eða aðgerðaleyfis • útskýrt gildi reglna í samskiptum fólks í fjölskyldu, vinahópi og þjóðfélaginu í heild og tekið þátt í að móta slíkar reglur • tekið þátt í samfélagsmálum á ábyrgan hátt og beitt sér í málefnum sem varða almannaheill • sint velferð og hag samferðafólks síns. 	<ul style="list-style-type: none"> • beitir blönduðum kennsluaðferðum s.s. spurnaraðferðum, samræðuaðferðum, litlar málstofur um tiltekið efni • kynnir fyrir nemendum með ýmsum hætti ólíka menningarheima • fer yfir mannréttindasáttmála SP og gengur úr skugga um að nemendur átti sig á tilgangi þeirra • sýnir dæmi um bein mannréttindabrot og biður nemendur um að finna slík, t.d. úr fjölmiðlum 	<ul style="list-style-type: none"> • læra að nýta sér hjálpartæki við ritun til að textinn verði sem réttastur og læsilegastur • skrifa ólíkan texta sem hæfið ólíkum viðtakendum • æfi sig í að skrifa ólíkan texta • fá tækifæri til að geta myndað sér skoðanir á ólíku efni og tjáð sig um það með rökum • þjálf sig í að koma fram og taka þátt í lýðræðislegu samstarfi innan skólans • kynna sér jafnrétti í víðum skilningi og læri að skilja dæmi um það þegar jafnrétti er áfátt. 	<ul style="list-style-type: none"> • leiðsagnarmat frá kennara (verkefni og kynningar) • frammistaða og ástundun í kennslustundum • sjálfsmat • jafningjamat • heimildaritgerðir • kannanir
--	---	---	--